

Krzysztof Kaszewski
Uniwersytet Warszawski
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8789-2405>
e-mail: k.kaszewski@uw.edu.pl

Sprawozdanie z pasma językowego podczas Festiwalu Stolica Języka Polskiego (Zamość–Szczecznyszyn, 1–7 sierpnia 2021 r.)

W dniach 1–7 sierpnia 2021 r. odbyła się VII edycja Festiwalu Stolica Języka Polskiego, organizowanego przez Fundację Sztuki Kreatywna Prze-strzeń. Pierwszy dzień imprezy tradycyjnie odbył się na rynku w Zamościu, pozostałe sześć dni – w Szczecznyszynie. W ramach festiwalu miało miejsce kilkadziesiąt różnego typu wydarzeń: wykładów, rozmów, dyskusji, warsztatów, gier terenowych – przeznaczonych dla gości w wieku 0–100 lat.

Patronem ubiegłorocznego festiwalu był Tadeusz Różewicz, a motywem przewodnim pasma językowego – grzeczność (nie tylko) językowa. W roli Opiekunki (w mowie festiwalowej – Kuratorki) pasma lingwistycznego wystąpiła prof. Danuta Kępa-Figura z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, a w wydarzeniach uczestniczyli m.in. badacze języka polskiego i popularyzatorzy wiedzy o polszczyźnie, związani z ośrodkami akademickimi w Lublinie, Krakowie, Warszawie, Katowicach, Rzeszowie.

Według danych organizatorów w każdym ze spotkań pasma językowego na widowni zasiadało ok. 150 osób (!), mimo dość wymagającej, porannej pory wystąpień (w większości w dni robocze) i nie zawsze sprzyjającej pogody. Normą były żywe i zdecydowanie pozytywne reakcje publiczności, chęć zadawania pytań i dyskusji, zarówno w trakcie spotkań, jak i po ich zakończeniu – zwłaszcza że plenerowa formuła imprezy oraz organizacja miasteczka festiwalowego bardzo rozmowom sprzyjały.

Wydarzenia śledzili przedstawiciele mediów, co zaowocowało publikacjami¹. Zasięg festiwalu zwiększały także transmisje wybranych spotkań

---

¹ Na przykład: <https://wyborcza.pl/7,175991,27429716,poprawnosc-polityczna-a-moze-wystarczy-po-prostu-grzeczosc.html#S.main_topic_2-K.C-B.6-L.2.duzy:undefined>, dostęp: 21.12.2021.

na Facebooku. Wszystko to można uznać za dowód tego, że sprawy języka, grzeczności i komunikacji publicznej niezmiennie są dla Polaków ważne i interesujące, a oddziaływanie społeczne Stolicy Języka Polskiego nie podlega dyskusji.

Pasma językowe otworzyła rozmowa prof. Magdaleny Ślawnickiej z prof. Danutą Kępą-Figurą, której konkluzją było przekonanie, że respektowanie zasad grzeczności sprzyja przetrwaniu, mimo że jest kategorią kulturową, a nie biologiczną. Następnie prof. Małgorzata Kita ukazała dwa podstawowe sposoby myślenia o grzeczności – normatywny i opisowy, a prof. Kazimierz Sikora opowiedział o sarmackich i chłopskich korzeniach współczesnej grzeczności językowej.

Na tak przygotowanym gruncie odbyła się seria dyskusji panelowych „Porozmawiajmy o grzeczności”. Pierwsza dotyczyła kulturowych uwarunkowań grzeczności – w barwnej rozmowie udział wzięli prof. Małgorzata Kita (moderatorka, grzeczność polska), prof. Anna Hanus (grzeczność niemiecka), dr Chang Il You (grzeczność koreańska). Druga dyskusja, prowadzona przez prof. Danutę Kępę-Figurę, była poświęcona różnicom międzypokoleniowym oraz równoległości dwóch modeli grzeczności: kanonicznego (tradycyjnego) oraz alternatywnego (młodzieżowego, „internetowego”). Doświadczenia wymieniali tu Antek i Michał (uczniowie II stopnia Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej w Lublinie), prof. Małgorzata Kita (ekspertka-profesjonalistka) oraz Paulina Mikuła (influencerka, popularyzatorka wiedzy o polszczyźnie). W trzeciej dyskusji rozmawiano o relacjach między pojęciami grzeczności i poprawności politycznej oraz o wybranych zjawiskach językowych, które z różnych przyczyn budzą emocje i kontrowersje we współczesnym dyskursie publicznym. W rozmowie uczestniczyli prof. Małgorzata Kita, prof. Bogusław Skowronek i prof. Krzysztof Kaszewski.

Kolejnego dnia prof. Magdalena Trysińska opowiedziała o (nie)grzeczności językowej w edukacyjnych i antyedukacyjnych filmach animowanych, natomiast na zakończenie cyklu zrobiło się niegrzecznie(j) – prof. Krzysztof Kaszewski mówił o badaniach polszczyzny niecenzuralnej, a prof. Bogusław Skowronek o przemocy, seksie i wulgarnym języku w kinie popularnym.

W ramach pasma językowego odbyły się także zajęcia warsztatowe i terenowe: „Z grzeczności waszej na naszą – warsztaty translatorskie dla dorosłych” (prof. Magdalena Trysińska), „Z grzeczności waszej na naszą – warsztaty translatorskie dla młodzieży” (prof. Magdalena Ślawnicka), „Grzeczność bez gafy – warsztaty dla dziennikarzy polonijnych” (dr Elżbieta Pawlak-Hejno – online), „Gra terenowa o grzeczności” (Mikołaj Bajew).

Jak pokazuje powyższy przegląd, grzeczność ukazano w wielu różnych perspektywach, m.in. genologicznej, pragmatycznej, normatywnej, (między)

kulturowej, międzypokoleniowej, medialnej i technologicznej. Wszystkie podejścia łączyło jednak założenie, by „różne grzeczności” poznawać, porównywać, ale ich nie oceniać ani nie hierarchizować.

Różne były też formuły spotkań festiwalowych – wykłady, rozmowy, dyskusje, warsztaty, gry terenowe. Niezależnie jednak od przyjętej konwencji prowadzący chętnie i naturalnie wchodzili w interakcję z uczestnikami, podkreślając moc dialogu, wymiany doświadczeń, a przede wszystkim – wzajemnego szacunku (nie tylko) w komunikacji. Wielkie brawa, jakimi na zakończenie festiwalu publiczność obdarowała Kuratorkę pasma językowego, przekonują, że zakładane cele spotkań poświęconych grzeczności zostały w pełni zrealizowane.

